

## **Η «επιβίωση» μέσα από τη νόθα ψυχαγωγία! “REALITY SHOW”**

Τι μπορεί να πει κανείς για την ανθρώπινη φύση και την ανάγκη της να παρεισφρέει στα άδυτα της προσωπικής ζωής των άλλων; Το οξύμωρο δυστυχώς της υπόθεσης, είναι ότι η παραχώρηση του «δικαιώματος» της προσωπικής παρακολούθησης σε αυτή την περίπτωση γίνεται εκούσια και ελαφρά τη καρδία. Εκατοντάδες χιλιάδες συμμετέχοντες στοιβάζονται, για να τους επιλέξουν, ώστε να πάρουν μέρος σε έναν ανηλεή αγώνα ηθικής απογύμνωσης. Φυσικά, άλλοι τόσοι εκατομμύρια δέκτες των εύπεπτων αυτών προγραμμάτων караδοκούν, για να κατασπαράξουν τα θύματά τους, απολαμβάνοντας την ηθική τους εξαχρείωση μέσω της ανύψωσης της δικής τους ατομικής και κοινωνικής υπόστασης. Τα “reality show” είναι η μοντέρνα εκδοχή της «αφαίμαξης» ανθρώπων, που τους ρίχνουν στην αρένα του σύγχρονου Κολοσσαίου, για να τους «κατασπαράξουν» τα αδηφάγα βλέμματα των τηλεοπτικών δεκτών.

Ποιοι άραγε είναι οι παράγοντες, που πυροδοτούν αυτή την έντονη προσκόλληση σε τέτοιου είδους προγράμματα; Το πιο βασικό κίνητρο είναι η «κάλυψη των αναγκών» της φιλοπερίεργης ανθρώπινης φύσης. Η σκανδαλοθηρία βοηθάει τους ανθρώπους να απεγκλωβιστούν από τα δικά τους προβλήματα και να εστιάσουν στις ζωές των άλλων, με το αιτιολογικό ότι θα αισθανθούν καλύτερα. Αυτή είναι σύμφωνα με τους ψυχολόγους μια εύκολη μορφή συγκάλυψης των ανασφαλειών του ανθρώπου. Παρακολουθώντας, λοιπόν, τη ζωή άλλων ανθρώπων μέσα από τέτοιου είδους εκπομπές, επιχειρούν να παρηγορήσουν τον εαυτό τους ότι βρίσκονται σε πιο ευνοϊκή θέση από τους συμμετέχοντες. Έτσι, οι εκπομπές αυτές λειτουργούν καθησυχαστικά, εφόσον βιώνονται στον υπέρμετρο βαθμό τα προβλήματα των συμμετεχόντων, που συνήθως επιλέγονται ως δυσλειτουργικές προσωπικότητες, τόσο πνευματικά όσο και κοινωνικά. Η επιλογή αυτών των προσωπικοτήτων από τους παραγωγούς δεν είναι τυχαία και στοχεύει στην «εσωτερική κάθαρση» των δεκτών, μέσω της απαξίωσης ή της συμπόνιας που νιώθουν για τους συμμετέχοντες.

Παράλληλα, οι θεατές γοητεύονται από την αμεσότητα, που παρέχει μια ρεαλιστική απεικόνιση της πραγματικότητας. Μάλιστα, οι δέκτες θεωρούν ότι συμμετέχουν στην έκβαση των συγκεκριμένων εκπομπών και καθορίζουν συχνά το αποτέλεσμα με την ψήφο τους. Η καθοδηγητική τους παρέμβαση στα διαδραματιζόμενα τονώνει τη ματαιοδοξία τους και καταπραΰνει το αίσθημα της μοναξιάς και της απομόνωσης, που βιώνουν. Άτομα μεγάλης ηλικίας, άτομα εσωστρεφή χωρίς φίλους, ΑΜΕΑ και γενικά άτομα που βιώνουν κοινωνική περιθωριοποίηση-ιδίως στα αστικά κέντρα- στρέφονται στην παρακολούθηση ριάλιτι, επειδή θεωρούν ότι συνάπτουν διαπροσωπική αλληλεπίδραση με τους συμμετέχοντες. Αυτή η λανθάνουσα μορφή κοινωνικοποίησης επενεργεί καθησυχαστικά στην ευάλωτη ψυχοσύνθεση αυτών των ατόμων.

Εμβαθύνοντας, τα προγράμματα αυτά νόθας ψυχαγωγίας, συνήθως είναι εύπεπτα και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και επιλέγονται, γιατί αποσυμπιέζουν τους δέκτες από το άγχος και τα προβλήματα. Παράλληλα, προσφέρουν μια ανώδυνη φυγή από την πραγματικότητα, που συχνά επενεργεί ως ψυχολογικό καταφύγιο. Η υπερεργασία, οι έντονοι αγχωτικοί ρυθμοί και η μοναξιά, που βιώνουν οι άνθρωποι στα μεγάλα αστικά κέντρα, αποτελούν συχνά ένα δυσβάσταχτο φορτίο, το οποίο αδυνατούν να το σηκώσουν. Έτσι, δημιουργούν δικλίδες ασφαλείας και θεωρούν ότι ανθίστανται με τον τρόπο αυτό στην

υπέρμετρη έκθεση σε αρνητικές ειδήσεις, που τους φέρνουν αντιμέτωπους με την σκληρή κοινωνική πραγματικότητα.

Σε συναρμογή με τα παραπάνω, τα προγράμματα αυτά έχουν απήχηση-κατά αρκετά μεγάλο ποσοστό-στο νεανικό κοινό, επειδή σχετίζονται με τη σωματική ευρωστία των συμμετεχόντων και την ωραία εμφάνιση. Με τον τρόπο αυτόν ελκύεται το ενδιαφέρον των νέων, που κατεξοχήν ασχολούνται με πρότυπα, που στηρίζονται στην εξωτερική εμφάνιση και προωθούνται κατά βάση από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η πιο επισφαλής, όμως, πλευρά της προβολής ριάλιτι εκπομπών έχει να κάνει με τις αρνητικές συνέπειες, που αυτά επιφέρουν στην ψυχοσύνθεση και τη συμπεριφορά των δεκτών. Ειδικότερα, Τα “reality show” προωθούν τη νοοτροπία του ελάχιστου μόχθου και του εύκολου πλουτισμού. Η άμεση και ραγδαία διασημότητα, που προσφέρουν τα εν λόγω παιχνίδια και πιθανώς η εξασφάλιση γρήγορου και άκοπου κέρδους για τους νικητές, παρακινεί τους νέους ανθρώπους και τους οδηγεί στην επιθυμία να εξοικονομήσουν οικονομικά οφέλη, χωρίς να μοχθήσουν και να εργαστούν σκληρά. Η συμμετοχή σε ένα τέτοιου είδους παιχνίδι και η προσμονή της νίκης, υποκαθιστά στην ουσία την πνευματική καλλιέργεια και την εξασφάλιση ακαδημαϊκών προσόντων, που θα καταξιώσουν έναν νέο σταδιακά, τόσο σε επαγγελματικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο.

Πρωθείται «η νοοτροπία της κλειδαρότρυπας» και η σκανδαλοθηρία, η οποία είναι συνυφασμένη με την ανθρώπινη-φιλοπερίερνη φύση. Συγκεκριμένα, παραβιάζεται η ιδιωτική ζωή των συμμετεχόντων-με δική τους μεν συναίνεση- γεγονός που εξοικειώνει τους δέκτες με την καταπάτηση των ατομικών τους ελευθεριών. Έτσι, οι άνθρωποι δεν αντιδρούν σε οποιουδήποτε τύπου παρακολούθηση, που υφίσταται μέσω της χρήσης σελίδων κοινωνικής δικτύωσης ή του κινητού τηλεφώνου, τα οποία υποκλέπτουν προσωπικές πληροφορίες και εκθέτουν στη δημοσιότητα προσωπικά δεδομένα. Άλλωστε, δε μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι το πρώτο “reality” τηλεπαιχνίδι, που εμφανίστηκε στα ελληνικά τηλεοπτικά δεδομένα ήταν το “Big Brother” κατά τη διάρκεια του έτους 2001. Στην Αμερική, τέτοιου τύπου παιχνίδια είχαν εμφανιστεί δεκαετίες νωρίτερα. Αυτή η παρατήρηση, υποδηλώνει ότι τα εν λόγω παιχνίδια απετέλεσαν προπομπό για την εξοικείωση των δεκτών με την είσοδο του διαδικτύου και την κατ’ επέκταση παραβίαση της ιδιωτικότητας των χρηστών. Στην Ελλάδα, το διαδίκτυο έκανε την επίσημη είσοδό του κατά το έτος 2003. Αντίστοιχα, το διαδίκτυο εισέβαλλε στην Αμερική πολύ νωρίτερα σε σχέση με τη χώρα μας, αναλογικά με την είσοδο των “reality”.

Τα “reality” τηλεπαιχνίδια προβάλλουν χαμηλής ποιότητας υλικό και προωθούν συνήθως προσωπικότητες κοινωνικά και ψυχολογικά υποδεέστερες. Αυτό έχει ως απότοκο, είτε την ταύτιση των δεκτών με τους πρωταγωνιστές, ώστε να εφησυχάζονται και να μην αναπτύσσουν κριτική ικανότητα, είτε την υιοθέτηση μιας απαξιωτικής στάσης απέναντι στους συμμετέχοντες, που λυτρώνει τους δέκτες από τα δικά τους προβλήματα, εφόσον αντιλαμβάνονται ότι υπερτερούν. Επιπλέον, τα τηλεπαιχνίδια τύπου “reality” χρησιμοποιούνται και για να μεταστρέψουν το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης από μείζονα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα σε ελάσσονα. Η υπερβολική απήχηση, που έχουν στο κοινό μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους κυβερνώντες, για να συγκαλύψουν τυχόν ατασθαλίες, παραλείψεις, καθώς και λανθασμένες πολιτικές επιλογές.

Προς επίρρωση των παραπάνω, οι συμμετέχοντες είναι άτομα, που συνήθως διαθέτουν χαμηλή αυτοεκτίμηση. Ένας τρόπος για να ελκύσουν το ενδιαφέρον της κοινωνίας

είναι να λάβουν την αμέριστη προβολή από ένα τέτοιο παιχνίδι. Διαμορφώνουν μέσω της υπερέκθεσής τους έναν ιδιόμορφο ψυχισμό, που τονώνει έστω και με φαύλο τρόπο την ελλειμματική τους προσωπικότητα. Όταν, λοιπόν, η διασημότητα, που έχουν λάβει σταματήσει να υφίσταται-λόγω του εφήμερου χαρακτήρα της- προκαλείται ψυχολογική ανισορροπία. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, που πρώην συμμετέχοντες σε τέτοιες εκπομπές έχουν αποπειραθεί να αυτοκτονήσουν.

Εν κατακλείδι, η αποσάθρωση της κοινωνίας και το αίσθημα ηθικής αναληψίας, που χαρακτηρίζει τους σύγχρονους ανθρώπους εκτρέφει δυστυχώς την παθητικότητα. Η παρακολούθηση των ριάλιτι αποτελεί μια αδρανή στάση, που αντιτίθεται στην υιοθέτηση μιας ενεργού και πολιτικοποιημένης κοινωνικής συμμετοχής. Δυστυχώς, η επίπλαστη αυτή πραγματικότητα μαρτυρά την οπισθοδρόμηση των ουσιαστικών ηθικών αξιών και της ορθής παιδείας. Άραγε μπορεί μια κοινωνία, που επενδύει πολιτιστικά σε απαξίες να επιβιώσει;

Ματίνα Κωστοπούλου, 23 - 02 - 2022